

**Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag den 10. september 1951 kl. 17.**

Møtet ble ledet av O s c a r T o r p .

Til stede var: Hambro, Watnebryn (for Klippenvåg), Konrad Knudsen, Lavik, Selaas (for Finn Moe), Ryen (for Moseid), Wright (for Sven Nielsen), Selvik, Granli (for Strøm), Torp, Ramndal (for Utheim), Neri Valen, Løbak (for Natvig Pedersen), Kjøs, Bratteli, Friis, Hegna, Lothe, Smitt Ingebretsen og Vatnaland.

Dessuten var til stede følgende herrer: Fra Utenriksdepartementet: utenriksminister Lange, utenriksråd Skylstad, minister Ræder, minister Dag Bryn, minister Skau, statssekretær Boyesen og byråsjef Jacobsen. Fra Forsvarsdepartementet: statsråd Hauge, statssekretær Andersen og byråsjef Daasnes.

Formannen: Dette møte er kommet i stand etter anmodning fra Regjeringen. Utenriksministeren og forsvarsministeren vil legge frem en del saker for komiteen, og jeg gir ordet til utenriksministeren:

Utenriksminister Lange: Når Regjeringen ba om å få dette møtet, var det fordi det siden vi sist var sammen er kommet inn enkelte nye opplysninger. Der forelå på det tidspunkt ennå ikke noen reaksjon fra det Faste Militære Utvalg på det spørsmål som var stilt fra Stedfortrederrådet om hvordan man kunne tenke seg ordningen av kommandoforholdene for Middelhavsområdet under forskjellige alternativer, og der forelå heller ikke noen endelig innstilling fra det Forsvarsøkonomiske og Finansielle Utvalg i Paris, hvor vi er representert ved minister Arne Skau. Den er imidlertid kommet, og minister Arne Skau vil ganske kort kunne redegjøre for det som foreligger derfra.

Når jeg skal redegjøre for det som foreligger fra det Faste Militære Utvalg, må jeg be om at der ikke blir tatt referat.

Utenriksministerens redegjørelse på dette punkt med etterfølgende diskusjon ble ikke referert.

Formannen: Utenriksministeren har en sak til å forelegge for komiteen.

Utenriksminister Lange: Jeg vil gjerne be om at minister Skau som har sittet i den Forsvarsøkonomiske og Finansielle Komite, får anledning til ganske kort å redegjøre for de drøftinger som har foregått der nå som forberedelse til møtet i Ottawa.

Minister Skau: Den Forsvarsøkonomiske og Finansielle komite har sittet i møter denne sommeren over for å forberede en innstilling for behandling under Rådsmøtet i Ottawa, og denne innstilling er for kort tid siden oversendt Stedfortrederrådet for fremlegging for paktmøtet.

Den innstilling som der foreligger går ut på for det første å forsøke å vise de økonomiske og finansielle virkninger av de nå planlagte forsvarsprogrammer i hvert enkelt av A-paktens medlemsland. Det er jo alminnelig erkjent at ikke minst for de vesteuropeiske lands vedkommende, kommer opprustingen på toppen av en økonomisk situasjon som i de fleste land allerede var ganske vanskelig, fordi gjenreisningen etter den forrige krigen stort sett ikke var ferdig, og den nødvendige saneringsprosess ikke var gjennomført.

Formålet med denne innstilling var videre å forsøke å påvise så langt det overhodet var mulig, de ulikheter som eksisterer mellom de enkelte land med hensyn til de forsvarsbyrder de frem til nå har tatt på seg, og videre å vise ikke bare de tiltak som vil komme på tale for å bære den nåværende forsvarsbyrde, men også de muligheter som foreligger for å bære en øket forsvarsbyrde i forhold til den nåværende. Disse tiltak vil kunne være av 2 slag: For det første de nasjonale tiltak som hver enkelt regjering må være fullt ut ansvarlig for å ta, men som en gjennomgåelse av landenes politikk på forskjellige områder kan vise nødvendigheten av, og for det annet internasjonale tiltak av forskjellig art, hvor da først og fremst hele spørsmålet om overføring av finansielle midler fra land til land – enten det nå skjer fra Amerika til de enkelte land eller mellom de enkelte europeiske land – blir tatt opp.

For sitt arbeid har Rådet fått seg forelagt et utførlig dokumentarisk materiale fra hvert enkelt land om deres rustningsprogram, deres økonomiske programmer og deres økonomiske og finansielle politikk.

Rådet har videre gjennom en meget inngående eksaminasjon av hvert enkelt lands representanter forsøkt å klarlegge de sider av de enkelte lands problemer som ikke var tilstrekkelig klare og forsøkt derigjennom å skaffe seg det nødvendige tilleggsmateriale.

Den rapport som nå foreligger er i høyeste grad en interimrapport, og den er ikke på noen måte en oppsiktsvekkende eller revolusjonerende rapport, men den går vesentlig ut på å formulere visse av de hovedproblemer som foreligger.

En av de aller første vanskeligheter, en støter på i et innstillingsarbeid av denne art, er å måle eller forsøke å få et eller annet uttrykk for hva de enkelte lands forsvarsinnsats betyr i økonomisk og finansiell henseende. Det er slett ikke tilstrekkelig og ikke på noen måte hensiktsmessig heller å operere med tall som viser forsvarsutgifter i prosent av nasjonalinntekten, for begrepet nasjonalinntekt som til og med de enkelte av disse 12 land arbeider med, er slett ikke likt definert, og den statistiske basis for å fastslå nasjonalinntekten varierer sterkt fra land til land. Så dette med forsvarsutgifter i prosent av nasjonalinntekten kan i og for seg være et tilnærmet, men grovt og på mange måter lite tilfredsstillende uttrykk for den faktiske økonomiske konsekvens som visse forsvarstiltak har i det enkelte land. Foruten å betrakte forsvarsutgiftene i prosent av nasjonalinntekten, er det derfor nødvendig å kunne anvende andre kriterier hvis man skal forsøke å gjøre seg opp en mening om hva forsvarsinnsatsen betyr. Her kommer opp spørsmål som forsvarsinnsatsens innvirkning på et lands betalingsbalanse, forsvarsinnsatsens innvirkning når det gjelder omlegning av landets industri fra sivilproduksjon til

forsvarsproduksjon, spørsmålet om forsvarsinnsatsens virkning på arbeidskraftsituasjonen, spørsmålet om forsvarsinnsatsens virkning på eksporten grunnet den omlegning som finner sted i selve den industrielle oppbygging, forsvarsinnsatsens innvirkning på konsumforholdene, på beskatningsforhold osv.

Det er nødvendig hvis man skal få en noenlunde holdbar og rimelig oversikt over hva forsvarsinnsatsen betyr i økonomisk henseende å betrakte en rekke slike forhold, og jo flere av disse forhold man trekker inn for betraktning, desto vanskeligere blir det selvsagt å gjøre seg opp en slags samlet mening om hva alle disse ting tilsammenlagt betyr i de enkelte land. I den henseende – som jeg skal nevne om et lite øyeblikk – har ikke Rådet kommet frem til en endelig rangordning mellom de enkelte land, men man har søkt for hvert enkelt land å vise hva forsvarsinnsatsen betyr i konkrete termer med hensyn til alle disse forskjellige forhold som her er nevnt. Man har ikke våget, og jeg tror aldri man kommer til å våge, et forsøk på å lage noensomhelst matematisk formel som kan vise hvem som kommer som nr. 1, nr. 2, nr. 3, nr. 4 og nr. 5 osv. med hensyn til sin innsats her. Her reiser seg jo så mange problemer av ren politisk art som det i all fall for Rådet på det nåværende tidspunkt i det hele tatt vil være vanskelig å ta standpunkt til.

Det er spørsmål om det er rimelig at f.eks. forsvarsinnsatsen målt i prosent av nasjonalinntekten skal være den samme i alle land, om den kanskje ikke bør være progressiv i forhold til nasjonalinntekten, på samme måte som man ved de interne beskatningssystemer svært ofte ser den betraktningssmåte at systemet er rettfærdig bare i den utstrekning det er progressivt. Det er en vurderingssak som det Forsvarsøkonomiske og Finansielle Råd har diskutert, men hvor den endelige avgjørelse etter vår oppfatning ligger et annet sted enn i Rådet.

Uten derfor å forsøke å komme frem til en rangliste på noen måte, har man forsøkt å vise hva den nåværende forsvarsinnsats betyr betalingsmessig, finansielt, med hensyn til konsum, med hensyn til virkningen på arbeidsmarkedet, hva den er i prosent av nasjonalinntekten osv., og på den måte får man, selv om det er ufullkomment, en viss peiling på hvordan situasjonen er, og de vanskeligheter og problemer som forsvarsinnsatsen har reist i de enkelte land, som varierer sterkt for de forskjellige land, og som slår ut på forskjellige felter i de enkelte land.

En grunn forøvrig til at man ikke har kunnet gjøre seg opp noe helhetsbilde, er også det forhold at for de aller fleste lands vedkommende forelå bare opplysninger for årene 1951/52. Nå er det jo så at selve takten i oppbyggingen av forsvaret varierer fra land til land. Noen kom på toppen på et tidligere tidspunkt enn andre land, og for derfor å kunne gjøre seg opp en mening om hva helheten er, må man se innsatsen over et lengre tidsrom, og det forutsetter en mer fremskreden militær planlegging enn den som foreligger i øyeblikket.

Jeg skal ikke her komme inn på alle de ganske mange uoverensstemmelser som foreligger mellom de enkelte land med hensyn til oppfatningen om hvem som i øyeblikket gjør mest, hvem som burde gjøre mere, og hvem som ligger etter. Det er en selvsagt ting at på dette område har det ikke vært mulig å nå enighet, og det ville ikke være mulig å oppnå enighet heller med det materiale som nå foreligger, det vil jeg sterkt understreke. Men visse hovedkonklusjoner er man nok kommet frem til.

Man har stort sett den oppfatning at en økning av forsvarsinnsatsen i Vest-Europa, selv om den slett ikke er umulig, vil medføre økonomiske og finansielle problemer av stor rekkevidde, som derfor igjen vil forutsette en nasjonaløkonomisk og finansiell politikk i de enkelte land, ofte av en annen art enn den man nå har, for overhodet å kunne mestre situasjonen. Jeg tror også at man stort sett av den gjennomgåelsen som er foretatt, uten at det sies i rene ord, vil måtte trekke den slutning at Norge for såvidt ikke er det land som gjør den største innsats og ofrer mest. Men man kan også fra det materiale som er lagt fram sannsynligvis trekke den konklusjon at alle forhold tatt i betraktning, medregnet alle de usikkerhetsmomenter vi her har med å gjøre, så er kanskje heller ikke den amerikanske innsats så overordentlig meget større enn den europeiske, i forhold til det som tidligere har vært den alminnelige oppfatning.

Jeg vil gjerne understreke at dette er foreløpige konklusjoner som man kan trekke, som bygger på et slett ikke sikkert materiale, og det er konklusjoner som nødvendigvis må holdes i meget vage former. Det er også konklusjoner som det ikke kan føres direkte tallmessig bevis for, fordi det er så mange forhold som må tas med i betraktningen. Men det er konklusjoner som ukers intenst arbeid blant Rådets medlemmer har ført til at storparten av medlemmene av Rådet har kommet frem til. Det er imidlertid konklusjoner som ikke er fremsatt på denne måten i den foreliggende rapport.

Etter denne gjennomgåelsen av forsvarsbyrden og dens virkninger i de enkelte land og etter dette forsøk som foreligger på en sammenlignbar analyse av innsatsen i de enkelte land, inneholder denne rapport da også visse konklusjoner og forslag. Disse konklusjoner og forslag er ikke vidtgående, og de representeres til dels av meget vel kjente ting.

Der pekes på som den absolutt første nødvendighet en øket produksjon på alle vesentlige områder, om det ikke skal oppstå vanskeligheter. I land som Frankrike og Italia er jo det en problemstilling som er nokså klar i og med de forholdene man har der. Rapporten leder derfor opp til en konklusjon om de enkelte lands, de enkelte regjeringers ansvar når det gjelder produksjonsøkning som ledd i selve opprustningsarbeidet. Som jeg sa, er det ikke noe nytt, men det har sin spesielle betydning i sammenheng med rustningstiltakene.

Rapporten leder videre opp til en konklusjon om nødvendigheten av for de enkelte land å styrke sitt arbeide for å sikre den ytre finansielle stabilitet og for å sikre den indre finansielle stabilitet, hvor det særlig pekes på de store lands ansvar i denne henseende, fordi at de skadevirkninger for de andre paktmedlemmer som kan oppstå såfremt de store makter ikke kan holde disse ting under kontroll, ikke kan sikre sin indre finansielle stabilitet, er noe som de mindre paktland står nærmest forsvarsløse overfor.

Det skal nå arbeides videre med det spesielle spørsmål og spesielt på amerikansk hold har man erklært seg villig til å gå inn for en full drøfting av den amerikanske situasjon i denne henseende.

Det presiseres videre i rapporten nødvendigheten av en likelig og rettferdig fordeling av byrdene, og da ikke bare dette med en rettferdig og likelig fordeling

landene imellom, men også en rettferdig fordeling av forsvarsbyrdene innen de enkelte land – en sak som i visse A-paktland er av avgjørende politisk betydning, ikke minst såfremt disse land skal forsterke sin beredskap ytterligere.

Rapporten leder videre opp til visse betraktninger angående ytterligere finansiell støtte, noe som vil bli av særlig betydning såfremt man på det europeiske kontinent skal kunne make å gjennomføre en større industriproduksjon for forsvarsformål enn det man har i dag. Der kommer hele spørsmålet opp om den bevilgning som den amerikanske kongress til syvende og sist kommer til å stille til disposisjon, noe som man på det nåværende tidspunkt ikke vet noen ting om. Men det kommer også opp hele spørsmålet om hvilken intereuropeisk ordning som vil kunne komme på tale for å finansiere overførsler av utstyr til Europa.

Alle disse problemer foreligger i og med den situasjon man har i dag, men de vil bli enda mer aktuelle. Nødvendigheten av å finne, dels de riktige nasjonale løsninger på de interne problemer, og dels de riktige fellesløsninger på de felles problemer, vil selvsagt øke dersom man av forsvarsmessige politiske grunner antar at det er nødvendig å øke beredskapstiltakene i en sterkere grad enn hittil skjedd.

Den rapport som foreligger gir ikke noen løsning på disse problemer, men den gir et inngående materiale til belysning av den, og viser de vanskeligheter som foreligger. Og hensikten med rapporten i denne nå foreliggende form som en interimrapport fra Rådet, er å få under paktmøtet i Ottawa, en diskusjon mellom de ansvarlige statsråder om de problemer som her reiser seg, slik at Rådet kan ha denne diskusjon og eventuelle beslutninger som basis for sitt videre arbeid i oktober, med mulig sikte på å legge frem mer konkrete forslag ved det møtet som skal finne sted i slutten av oktober.

Statsråd Hauge: Det blir nå klarere og klarere at det blir to saker av særlig stor betydning i Ottawa. Den ene er spørsmålet om Hellas og Tyrkia, som vi nettopp har snakket om. Det andre er det som minister Skau nå har behandlet én side av, nemlig spørsmålet om større innsats fra medlemslandenes side for å gjennomføre forsvarsprogrammene. Lenge så det ut som om dette problem kanskje bare ville bli så vidt berørt i Ottawa, mens det ville komme opp for alvor i Roma. Nå er det rimelig å tenke seg at det blir mer av en realitetsbehandling av denne sak i Ottawa. Jeg skulle anta at flere delegasjoner, ikke minst den amerikanske delegasjon, vil være interessert i å få definert problemene og prøve å legge opp en plan for løsningen, som en da kan handle etter, og som vil involvere paktens og alle dens organer.

Jeg nevnte også denne siste saken sist. En kan si at det er to ting som nå er klarlagt. Det ene er at Atlanterhavspaktens land ligger etter planen når det gjelder å bygge opp de styrker som de enkelte land meldte inn at de ville bygge opp. Ikke minst skulle jeg tro det er riktig å si at produksjonen for å utstyre disse styrker ligger etter. Dessuten er det klart at summen av de styrker som de enkelte land har besluttet seg for å bygge opp, er for liten. Den når ikke opp til det som blir betraktet som det nødvendige minimum. Den når ikke opp til det som opprinnelig var betraktet som det nødvendige minimum, og den når ikke opp til det som nå blir

betraktet som det nødvendige minimum etter den langvarige stabsbehandling innenfor kommandoorganisasjonen.

Det er på flere områder at gapet er betydningsfullt. Det gjelder ikke minst flystyrkene og luftforsvaret i det hele, både den del som skal ta del i det taktiske samvirke med andre forsvarsgrener, og luftforsvaret i mer egentlig forstand. Det er grunn til å gå ut fra at denne situasjon vil bli rullet opp i Ottawa, og at regjeringene, ministerrådet, vil bli presentert for saken. Det er rimelig å tro at i all fall den amerikanske regjering vil fremheve, slik som Eisenhower gjorde i dag på Sola, at vi har ressurser til å makte denne oppgave. Derom kan det ikke godt herske tvil. Vi har i virkeligheten mer enn ressurser nok etter amerikansk oppfatning. Spørsmålet er om vi vil sette inn det som trenges, og om vi vil gjøre det på den rette måte. Men også på militær side er en klar over selve de økonomiske og finansielle problemers absolutte relevans. En mann som Gruenther, som er stabssjef hos Eisenhower og en meget fremtredende militær mann, sa nylig: Vi kan ikke gjøre dette hvis vi ikke mestrer inflasjonsproblemet.

Nå, alt dette vil utvilsomt komme til å lede fram til en situasjon der Atlanterhavspaktens organer vil legge opp til regjeringene et program for økt innsats. Det er flere organer som kommer til å legge denne saken opp. På den ene side vil de militære organer komme til å gi et forslag om hvilke styrker – med nærmere angivelse, håper jeg, av kvaliteten – de finner det naturligvis ut fra militært synspunkt at de enkelte land skal bygge opp. Så blir det produksjonsutvalgenes sak å avgjøre hva det koster å utstyre slike styrker, og om produksjonen kan gjennomføres. Så blir det i siste omgang FEB, det finansielle og økonomiske råd, som da skal studere spørsmålene om landene kan makte dette og, hvorledes man i så fall skal gjennomføre prinsippet om en noenlunde rimelig fordeling av byrdene. Jeg skal ikke si noe mer om sakens generelle side, jeg vil bare gjenta at alt dette vil komme til å føre til, nødvendigvis må føre til, et opplegg om større innsats fra de enkelte lands side.

Hva Norge angår, så har vi jo satt opp som vårt mål – for å si det kort: 4 divisjoner, 187 fly, derav 160 jagerfly, og et antall fartøyer i marinen bygd i det vesentlige over den marine vi har i dag, men med et økt antall eskortefartøyer og minesveipere. Dette er for så vidt det vi har innmeldt til organisasjonen. Jeg tror det er riktig å si at i *omfang* er dette et bidrag som står bra i landskapet. Hvis vi setter det i forhold til Danmarks bidrag, må vi si det står meget bra.

Men den gang da disse oppgaver ble innhentet, hadde organisasjonen nok i atskillig grad definert de kvantitative behov for styrker, men den hadde ikke på samme måte definert de kvalitative behov, med andre ord de kvalitative standarder som styrkene skulle bygges på. Vi har opplevd at de norske kvalitative mål som Norge har lagt til grunn for våre divisjoner og for våre flyskvadroner, etter internasjonal oppfatning ikke er tilstrekkelige. Man mener at de norske divisjoner må ha en solidere stamme av yrkesbefal, en sterkere organisasjon, for at de skal kunne ta vare på sitt materiell og bruke det effektivt. Det samme gjelder for flyvåpenets vedkommende, ja i enda sterkere grad. Fra internasjonal militær side

fremhever en at flyvåpen i alt vesentlig bør være en overveiende regulær organisasjon med fastlønte yrkesfolk i overmåte stor utstrekning.

Vårt problem er derfor at vår kvantitative målsetting delvis blir heller for høy, når vi skal bygge på slike kvalitative standarder. Jeg tror at vi allerede må melde av til Standing Group, til de militære institusjoner, at etter hvert som de kvalitative standarder blir utarbeidet og hevet, vil det måtte medføre noen justering for oss, slik at det blir en bedre balanse mellom kvalitet og kvantitet. Jeg kan f.eks. tenke meg, uten at jeg vil engasjere meg helt ut i den sak at det faktisk kan bli nødvendig for oss å si at vi vil heller bygge opp tre mobiliseringsdivisjoner (pluss de aktive styrker som består i fred) med et sterkere og solidere innhold enn fire som har en svakere oppsetting. Det er allerede nå gitt mange råd som går i den retning. Vi vil da ved oppsettingen av tre mobiliseringsdivisjoner av høyere kvalitet ikke få mindre utgifter enn vi opprinnelig regnet med, men større utgifter enn vi opprinnelig regnet med for fire divisjoner. På samme måte ved flyvåpenet. Det samme gjelder for marinen.

Nå er det fra organisasjonens side, som jeg har sagt, et meget sterkt ønske om at man skal fylle gapet også når det gjelder mangelen på styrker. Jeg tror nok at Norge vil komme til å få kjenne den oppfordring eller det trykk som ligger i de faktiske forhold, om å bidra til å fylle det gap. Etter mitt skjønn vil den riktige linje for oss nå være å hevde med stor styrke at vår kvantitative målsetting var heller i overkant, og at vårt problem nå vil være å skape en solidere kvalitet over våre styrker, og at det vi må sette inn i tillegg, det skal vi konsentrere om kvalitativ forbedring. Det synspunkt tror jeg for så vidt vil bli akseptert og billigt.

Selv om vi bygger på en justering mellom kvalitet og kvantitet, vil vi på norsk side etter mitt skjønn stå overfor spørsmålet om en større innsats enn den som er forutsatt i våre forsvarsprogrammer. Det vil først og fremst være spørsmål om tilsetting av et økt antall faste folk, militære og sivile, i alle forsvarsgrener for å stive opp våre kadre. Men det vil også uvegerlig bli et spørsmål om mer bygge- og anleggsvirksomhet, for at disse styrkene skal få en skikkelig basis. Jeg kan ikke antyde noe om hva resultatet av dette vil bli. Regjeringen har tenkt seg at før en forsøker å ta noen stilling i disse spørsmål, bør en ha bak seg de drøftelser som nå kommer opp innenfor organisasjonen, som vil definere problemet og prøve å klarlegge dets størrelsesorden og samtidig klarlegge, i all fall i noen grad, *hvem* som bør gjøre *hva*.

Vi har en side ved dette som jeg vil nevne i tilslutning til det jeg her har sagt nemlig den bilaterale side mellom Norge og Amerika. Jeg nevnte den så vidt her sist. Det er det forhold at den amerikanske militærmisjon, som arbeider med levering av materiell under hjelpeprogrammet, likesom de allierte institusjoner, meget bestemt mener at den norske militære oppsetning er for svak med hensyn til personellet, og har gått inn for at man fra norsk side skal øke denne oppsetting i ganske vesentlig grad, for at det norske forsvarstall skal bli i stand til å ta vare på og nyttiggjøre seg, gjøre effektiv bruk av, materiellet. Vi har nødvendigvis måttet hevde, og med styrke, at spørsmålet om utformingen av den norske forsvarsorganisasjon er et norsk anliggende, at vi er interessert i å forbedre den, at vi

er interessert i alle gode råd, men at gjennomføringen av disse råd må skje på den basis at vi er overbevist om at de er riktige, de må gjennomføres på sine meriter. Vi ser meget nødig at vi kommer i den situasjon at slike forandringer i den norske forsvarsorganisasjon skal gjennomføres under det faktiske press som ligger i at leveringene ellers vil bli holdt tilbake. Det ville være en kjedelig situasjon.

På den annen side er det jo klart at amerikanerne etter sine lover og etter den avtale som foreligger, har plikt til å forvise seg om at det norske forsvar er i stand til å ta mot og gjøre bruk av dette materiell. Vi kan derfor ikke beklage oss over at de på sin side gir uttrykk for hva de mener vi nødvendigvis trenger i tillegg. Vi må imidlertid etter mitt skjønn så vidt mulig begrense disse bilaterale drøftelser til de områder som gjelder oppbevarings- og vedlikeholdsorganisasjonene. Når det gjelder utformingen av den norske forsvarsorganisasjon i sin alminnelighet, må det være de *allierte* organer som gir råd, og vi behandler så disse råd etter deres meriter.

Denne bilaterale situasjon har da vært under utvikling i noen tid. Det er ikke noe å legge skjul på at enkelte leveringer som var planlagt til denne høst, formentlig vil utsettes noe. Det er i og for seg ikke noe galt, fordi selve planen for leveringene var tilfeldig, avhang av den amerikanske produksjonskapasitet og ikke var avstemt etter planene her hjemme.

Det vi nå arbeider på, er å nå fram til en felles forståelse om hvilke tillegg er nødvendige i vår personellorganisasjon og vår bygge- og anleggsorganisasjon for at vi skal kunne bære, om man vil, denne utrustning, dette moderne materiell det her er tale om, slik at vi kan sikre en harmonisk oppbygging. Etter hvert som organisasjonsarbeidet på norsk side skrider frem, vil dette materiell komme til Norge, sådan at det blir en harmonisk organisasjon av det. Men vi har også fra Regjeringens side lagt vekt på at de alminnelige drøftelser innenfor pakten nå kan gå sin gang, slik at Regjeringen vil ha to grunnlag å bygge på: det ene de generelle organisasjonsmessige drøftelser innenfor pakten, og det andre om man vil, de mere bilaterale drøftelser mellom våre forsvarsgrener her og amerikanerne.

Det er kanskje riktig til slutt å gjøre oppmerksom på at det vil nok også mellom våre egne militære og amerikanske komme til å herske noen meningsforskjell om hva som skal til for å gjøre bruk av materiellet. Amerikanerne stiller større krav til personell og organisasjon enn vi har vært vant til. Det er en setning som sier at der hvor nordmennene har 1, har britene 5 og amerikanerne 10. Det er også en oppgave å få amerikanerne til å forstå at det ligger i sakens natur at vi har vært nødt til å greie oss med en mindre organisasjon enn de er vant til. Jeg tror ikke man helt kan eliminere meningsforskjellen, og de vil trekke det lengste strå i saken for så vidt som de sitter med materiellet. Det ligger også i sakens natur.

Vi har funnet det riktig å informere komiteen om saken, både den generelle, organisasjonsmessige side av den og den bilaterale side av den, forholdet mellom amerikanerne og oss. Vi har ikke noen antydninger å komme med til komiteen på dette stadium, men vi må varsle om at det vel formentlig ikke vil gå så lang tid etter møtene i Ottawa og Roma før en slik sak må legges fram for Stortinget, og da tror jeg det ville være fordelaktig om vi, som vi har gjort før, kunne drøfte saken her på forhånd.

Formannen: Komiteen er sikkert takknemlig for de redegjørelser som er gitt både av minister Skau og nå sist av forsvarsministeren.

Jeg forutsetter at en endring i planene – og det er helt naturlig, de er nettopp vedtatt av Stortinget – på den ene eller annen måte må legges nærmere fram, før man kan ta saken opp til inngående drøftelse her. Det gjelder også den økonomiske og finansielle side. Løsningen på det problem vil jo også i høy grad kunne være bestemmende for hvor langt man kan gå på disse felter.

Når det gjelder spørsmålet om kvantitet og kvalitet, faller det inn under det jeg alt har sagt. Jeg har hørt til dem som har ment at den norske kvalitet målt etter internasjonale mål neppe vil strekke til. Men det er et spørsmål for seg, som jeg mener vi må ta standpunkt til. Det er både et økonomisk og finansielt spørsmål, et organisatorisk spørsmål og et politisk spørsmål. Før vi kan gi noen råd eller noen veiledning i så måte, må det legges fram i langt mere konkret form enn tilfellet er i dag.

Så vidt jeg kunne forstå forsvarsministeren, hadde vi en rent aktuell situasjon når det gjelder våpenleveransene. Der er jeg enig med ham i at det er det norske syn som her må veie og være avgjørende, selv om det kanskje kan skape noen vanskeligheter. Det får stå sin prøve. Men jeg skulle anta at det samarbeid som er innledet, også vil kunne innebære at man forstår de norske vanskeligheter som her foreligger.

Jeg skulle tro at komiteen derfor ikke burde gå noe nærmere inn på dette spørsmål, men bare ta redegjørelsene til etterretning med de ordene jeg har sagt.

Watnebryn: Jeg antyder her for forsvarsministeren at det kanskje ville være naturlig at spørsmålet om kvalitet og kvantitet og spørsmålet om de krav som stilles til vår personellorganisasjon, ble forelagt det spesielle militære utvalg på et tidspunkt som forsvarsministeren senere måtte finne passende.

Formannen: Det er vel av de spørsmål – jeg vil si det sådan – som forsvarsministeren burde kunne forelegge hvis han selv finner det vil være riktig og formålstjenlig.

Skal vi da si at vi tar redegjørelsene til etterretning, og anser oss ferdige med denne sak også? Flere saker foreligger ikke; jeg takker for i dag og erklærer møtet for slutt.

Møtet hevet kl. 19.45.